

YENİ ÜSULLARIN TƏTBİQİ İLƏ NEFTLƏ ÇİRLƏNMİŞ SULARIN TƏMİZLƏNMƏSİ METODUNUN ARAŞDIRILMASI

Abdullayeva Ü.N.

Bakı Dövlət Universiteti
ulkarabdullayeva@bsu.edu.az

Ətraf mühitin zərərli və zərərli maddələrdən adsorbktiv təmizlənməsi üçün yeni ucuz və effektiv adsorbentlərin yaradılması müasir texnologiyanın inkişafının prioritet istiqamətlərindən biri hesab olunur. Ədəbiyyat məlumatlarının təhlili göstərir ki, hal hazırda, neftlə çirklənmiş tullantı sularını yağlardan, neft məhsullarından, metal ionlarından və digər maddələrdən təmizləmək üçün istifadə olunan adsorbentlər yüksək qiymətə malik, mürəkkəb istehsal texnologiyaları və regenerasiya qabiliyyəti ilə xarakterizə olunur.

Buna görə də yeni, ucuz və xüsusilə tullantılara əsaslanan əhəmiyyətli miqdarda bərk qida tullantıları, bitki mənşəli tullantıların və emal sənayesi effektiv adsorbentlərin araşdırılması və sintezi, üçün xammal mənbəyidir. Adsorbsiya materiallarının istehsalı üçün dünya ölkələri kifayət qədər xammal bazasına, texnoloji və texniki imkanlara malikdir. Bitki mənşəli tullantıları hesab olunan tərəvəz tullantıları (mişar tozu, taxta tozu, yulaf, qarabaşaq yarması, günəbaxan və düyü qabıqları, qarğıdalı sobaları, meyvə qabıqları və s.) bərpa olunmayan ikinci dərəcəli maddi ehtiyatlar olması ilə yanaşı eyni zamanda, digər tullantı növləri ilə müqayisədə onların ehtiyatları daim yenilənir. Tədqiq edəcəyimiz bitki mənşəli tullantılar təkcə resursların yenilənməsi hesabına deyil, həm də bir çox materialın əvəzedicisi ola bilər.

Məşə və kənd təsərrüfatı sənayesinin sellüloza və liqnin tərkibli tullantılarının neft dağımalarının aradan qaldırılması sorbent kimi istifadə edilməsi imkanlarının araşdırılması nəzərdə tutulmuşdur. Seçiləcək nümunələrin sənaye üsulu ilə istehsal olunan torf əsaslı analoqları ilə müqayisəli təhlili aparılacaq, ağac tullantılarının, bitki tullantılarının neft və müxtəlif sıxlığa malik neft məhsulları (kerosin, dizel yanacağı, neft şlamı) ilə bağlı sorbsiya qabiliyyəti tədqiq edilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Nümunələrin sorbsiya xassələrinə təsir edən amillər, xammalın və sellüloza tərkibinin üyüdülmə dərəcəsi, sorbentin sıxlığı aşkar ediləcək və bununlada müəyyən ediləcək ki, yerli iri tonajlı sellüloza və liqnin tərkibli ağac tullantıları və bitki mənşəli tullantılarından neft və neft məhsulları ilə çirklənmiş suların təmizlənməsi üçün texnoloji proseslərdə nanoadsorbent kimi aşağı qiymətə və geniş xammalına görə istifadə etmək perspektivlidir və iqtisadi cəhətdən məqsəduyğun olanın seçilməsi planlaşdırılır.